

معاونت پژوهش

به نام خدا

مشور اخلاق پژوهش

بایاری از خداوند بجان و اعتقاد به این که عالم محضر خداست و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظریه اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری مادی و انشویان و اعضای هیئت علمی واحد های دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:

- ۱- اصل برائت: التزام به برائت جویی از هرگونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی حوزه علم و پژوهش را به شائبه های غیر علمی می آلاینند.
- ۲- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۳- اصل ترویج: تعهد به رواج و دانش و ارائه نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۴- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب تقد و خود داری از هرگونه حرمت شکنی.
- ۵- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهشگران (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمانها و کشور و کلیه افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی حقیقت.
- ۸- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش.
- ۹- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده روانشناسی و علوم اجتماعی، علوم اجتماعی
پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
گرایش : مردم شناسی

عنوان:

**تحلیل مردم شناختی و مقایسه ای آیین ها و قواعد ازدواج
نزد شیعیان و زرتشتیان مقیم تهران
(مورد مطالعه منطقه ۲ و ۴ تهران)**

استاد راهنما:

دکتر محمد صادق فرید

استاد مشاور:

دکتر فریبا میراسکندری

پژوهشگر:

فروزان فراهانی

زمستان ۱۳۹۱

تقدیم بہ:

روح پاک پدرم کہ عالمانہ بہ من آموخت تاچگونہ در عرصہ زندگی ایستادگی را تجربہ نمایم.

و بہ:

یگانہ فرزندم کہ در تمام مراحل حضور وی تہاد لکرمی ام بودہ و آسایش او آرامش من است.

تسکرو قدر دانی:

سپاس خدای را که سخوران، دستودن او باندر و شمارندگان، شمردن نعمت های او ندانند و کوشندگان، حق او را گزاردن نتوانند.

تجلیل از مقام معلم، سپاس از انسانی است که هدف و غایت آفرینش را تا این می کند و سلامت امانت های را که به دستش سپرده اند.

از استاد با کمال و شایسته، جناب آقای کتر محمد صادق فرید که در کمال سع صدر، با حسن خلق و فروتنی از بیچ گلی در این عرصه بر من دریغ نمودند.

از استاد صبور و باتقوا سرکار خانم دکتر فریبا میر اسکندری که زحمات مشاوره این رساله را در حالی متمصل شدند که بدون مساعدت ایشان این پژوهش به نتیجه مطلوب نمی رسید.

و از استاد فرزانه دلوز جناب آقای محمد بهایون سپهر که زحمات داور این رساله را متمصل شدند کمال تسکرو قدر دانی را دارم.

با سپاس بی دریغ خدمت دوستان گران بایه ام آقایان محمد جهانی تابش و میثم فلک ناز که مرا صمیمانه و مشفقانه یاری داده و همواره بایه دلگرمی ام بوده اند.

و همچنین با تسکرو خالصانه خدمت همه کسانی که به نوعی مراد به انجام رساندن این مهم یاری نموده اند.

تعه‌دنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجان‌ب فروزان فراهانی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۹۰۶۶۲۱۹۱۰۰ در رشته مردم‌شناسی که در تاریخ ۹۱/۱۲/۲۲ از پایان نامه خود تحت عنوان: تحلیل مردم‌شناختی و مقایسه‌ای آیین‌ها و قواعد ازدواج نزد شیعیان و زرتشتیان مقیم تهران با کسب نمره هیجده و درجه عالی دفاع نموده‌ام بدینوسیله متعهد می‌شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجان‌ب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده‌ام، مطابق ضوابط و رویه‌های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده‌ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین‌تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره‌برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آنرا بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجان‌ب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: فروزان فراهانی

تاریخ و امضاء:

بسمه تعالی

در تاریخ: ۹۱/۱۲/۲۲

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم فروزان فراهانی از پایان نامه خود دفاع نموده و با
نمره ۱۸ بحروف هیجده درجه عالی مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

بسمه تعالی
دانشکده روانشناسی و علوم اجتماعی

(این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است)

نام واحد دانشگاهی: تهران مرکزی	کد واحد: ۱۰۱	کد شناسایی پایان نامه: ۱۰۱۲۰۵۱۰۹۱۱۰۰۲
عنوان پایان نامه: تحلیل مردم شناختی و مقایسه ای آیین ها و قواعد ازدواج نزد شیعیان و زرتشتیان مقیم تهران		
نام و نام خانوادگی دانشجو: فروزان فراهانی	شماره دانشجویی: ۸۹۰۶۶۲۱۹۱۰۰	رشته تحصیلی: مردم شناسی
تاریخ شروع پایان نامه: ۹۱/۳/۲۲	تاریخ اتمام پایان نامه: ۹۱/۱۲/۲۲	
استاد / استادان راهنما: جناب آقای دکتر محمد صادق فرید استاد / استادان مشاور: سرکار خانم دکتر فریبا میر اسکندری		
آدرس و شماره تلفن: سعادت آباد - خ صرافها - ۳۵ غربی پلاک ۷ واحد ۸ تلفن ۸۸۶۸۳۹۱۰		

چکیده پایان نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش های اجرا و نتایج به دست آمده):

۱. هدف پژوهش (تحقیق): از آنجائی که ازدواج امری مقدس است، لازم دانستم جایگاه آن را در ادیان الهی جستجو کنم. به همین دلیل این موضوع را در دو دین اسلام و زرتشت مورد بررسی و تطبیق قرار دادم تا علاوه بر نقاط مشترک، وجوه افتراق آن نیز مشخص گردد.
۲. روش پژوهش (تحقیق): روش پژوهش، مشاهده، توام با مشارکت، توصیف مشاهدات با استفاده از تحلیل محتواست. و مطالعه کتابخانه ای و میدانی بوده و تهیه عکس و فیلم ویدیویی از مراسم و استفاده از کتابخانه و انجمن زرتشتیان جزو این تحقیق بوده است.
۳. ابزار اندازه گیری: ابزار اندازه گیری عبارتند از: مشاهده، مصاحبه، مطالعه کتاب و اسناد معتبر در این زمینه و همچنین تهیه عکس و فیلم از انجام آئین و مراسم ازدواج می باشد.
۴. طرح پژوهش (تحقیق) این پژوهش از بخش تشکیل شده که در آن اهمیت، قواعد، آیین، موانع و تبعات ازدواج (مثل مهریه) و مراسم ازدواج مورد بررسی و تطبیق قرار گرفته، و همچنین در آخر مطالعه مقایسه ای بین ادیان (اسلام و زرتشت) نیز انجام شده است.
۵. نتیجه کلی: در این پژوهش نامه به این نتیجه رسیده ام که ازدواج در هر دو دین اهمیت بسیار زیادی دارد و در آیات قرآنی و کتاب اوستا خیلی به آن توصیه شده است. در باب آئین ازدواج، شیعیان بسیاری از مراسم خود را از آئین و مراسم زرتشتیان گرفته اند به انضمام مراسمی که متأثر از فرهنگ و آداب اسلامی میباشد که بعد از ورود اسلام به این سرزمین بر این آداب افزوده شده و همچنین در پاره ای موارد زرتشتیان هموطن تحت تاثیر رهنم شیعیه قرار گرفته اند. و در مسائلی مانند تعدد زوجات، مهریه، شرایط ازدواج و موانع ازدواج هم شباهتهای فراوانی دیده می شود.

تاریخ و امضا:

مناسب است

مناسب نیست

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

.....	فصل اول- کلیات تحقیق.....
.....	مقدمه
.....	۱-۱. بیان موضوع پژوهش
.....	۲-۱. هدفهای پژوهش
.....	۱-۲-۱. هدف کلی.....
.....	۲-۲-۱. هدفهای جزئی.....
.....	۳-۱. اهمیت و انگیزه پژوهش
.....	۴-۱. سوالات پژوهش
.....	۵-۱. روش پژوهش
.....	۶-۱. قلمرو پژوهش
.....	۷-۱. جامعه و حجم نمونه
.....	۸-۱. تعاریف و مفاهیم
.....	۹-۱. پیشینه پژوهش
.....	فصل ۲- ادبیات پژوهش
.....	۱-۲. مطالعات نظری
.....	۱-۱-۲. ازدواج و کارکردهای آن
.....	۲-۱-۲. . نظامهای ازدواج.....
.....	۱-۲-۱-۲. ازدواج در جوامع ابتدائی.....
.....	۱-۲-۱-۲-۱. گونه های ازدواج در جوامع ابتدائی.....
.....	۲-۲-۱-۲. جوامع مدنی
.....	۳-۱-۲. عوامل موثر در ازدواج
.....	۴-۱-۲. قوانین سه گانه ازدواج
.....	۵-۱-۲. سن ازدواج
.....	۶-۱-۲. نظام همسرگزینی
.....	۷-۱-۲. الگوهای ازدواج.....
.....	۸-۱-۲. هدفهای ازدواج

.....	۹-۱-۲. عشق و ازدواج
.....	۱۰-۱-۲. ازدواج از دیدگاه فرهنگی
.....	۱۱-۱-۲. مراسم ازدواج
.....	۱۲-۱-۲. زمینه های ازدواج
.....	۱۳-۱-۲. آداب و رسوم
.....	۱۴-۱-۲. آئین
.....	۱-۱۴-۱-۲. ویژگی های آئین
.....	۲-۲. چارچوب نظری
.....	۱-۲-۲ نظریه کارکردگرائی ساختی
.....	۲-۲-۲ نظریه کنش متقابل نمادین
.....	۳-۲-۲ نظریه مبادله
.....	۴-۲-۲. تفسیر گرائی گیلفورد گیرتز
.....	فصل ۳- روش تحقیق
.....	۱-۳. آئین ها و قواعد ازدواج نزد شیعیان
.....	۱-۱-۳. محمد(ص) پیام آور اسلام
.....	۲-۱-۳. اساس دین محمد(ص)
.....	۳-۱-۳. انقراض دولت ساسانی و ظهور اسلام
.....	۴-۱-۳. جایگاه زن در اسلام
.....	۵-۱-۳. اهمیت ازدواج در اسلام
.....	۶-۱-۳. انواع ازدواج در اسلام
.....	۷-۱-۳. تعدد زوجات در اسلام
.....	۸-۱-۳. موانع ازدواج در اسلام
.....	۹-۱-۳. مراحل و مراسم ازدواج در بین مسلمانان ایران
.....	۱۰-۱-۳ خواستگاری
.....	۱۱-۱-۳. خرج بری
.....	۱۲-۱-۳ شال و انگشتری کردن یا نامزدی
.....	۱۳-۱-۳ نامزدی
.....	۱۴-۱-۳. بند اندازون

.....	۱۵-۱-۳ فرستادن اسباب عقد
.....	۱۶-۱-۳ جهیزیه
.....	۱۷-۱-۳ جهاز بران
.....	۱۸-۱-۳ حنابندان و حمام عروس
.....	۱۹-۱-۳ حنابندان و حمام داماد
.....	۲۰-۱-۳ آب چله زنی
.....	۲۱-۱-۳ آداب عقد
.....	۲۲-۱-۳ سفره عقد
.....	۲۳-۱-۳ رسم های سرعقد
.....	۲۴-۱-۳ شام شب عروسی
.....	۲۵-۱-۳ عروس کشان
.....	۲۶-۱-۳ پیشواز داماد از عروس
.....	۲۷-۱-۳ دست به دست دادن
.....	۲۸-۱-۳ پاشوئی
.....	۲۹-۱-۳ پاتختی
.....	۳۰-۱-۳ پاگشا
.....	۲-۳ آیین ها وقواعد ازدواج نزد زرتشتیان
.....	۱-۲-۳ زرتشت
.....	۲-۲-۳ زمان پیدایش اشوزرتشت
.....	۳-۲-۳ اساس دین زرتشت
.....	۴-۲-۳ کتاب های مقدس زرتشتیان
.....	۵-۲-۳ مقام زن در ایران باستان
.....	۶-۲-۳ زناشوئی در ایران باستان
.....	۷-۲-۳ آئین زناشوئی زرتشتیان
.....	۸-۲-۳ ازدواج در اوستا
.....	۹-۲-۳ انواع ازدواج در دین زرتشت
.....	۱۰-۲-۳ تعدد زوجات
.....	۱۱-۲-۳ موانع ازدواج

.....	۱۲-۲-۳. مراحل و مراسم ازدواج نزد زرتشتیان
.....	۱-۱۲-۲-۳. خواستگاری
.....	۲-۱۲-۲-۳. فلسفه انجام مراسم مربوط به خواستگاری
.....	۱۳-۲-۳. نامزدی
.....	۱-۱۳-۲-۳. فلسفه مراسم نامزدی
.....	۱۴-۲-۳. انواع جشن
.....	۱-۱۴-۲-۳. جشن برفی
.....	۲-۱۴-۲-۳. جشن بهاری
.....	۱۵-۲-۳. وکیل پرسیان
.....	۱۶-۲-۳. جشن گواه گیران یا عقد کنان
.....	۱۷-۲-۳. نماد سفره گواه گیری
.....	۱۸-۲-۳. تاریخچه سفره گواه گیری
.....	۱۹-۲-۳. گواه گیران
.....	۲۰-۲-۳. اندرز گواه گیران
.....	۲۱-۲-۳. اندرز گواه زناشوئی به داماد
.....	۲۲-۲-۳. فلسفه انجام مراسم مربوط به وکیل پرسیان و گواه گیران
.....	۲۳-۲-۳. حنابندان
.....	۲۴-۲-۳. سردواژ (سرلحافی)
.....	۲۵-۲-۳. جشن عروسی
.....	۲۶-۲-۳. عروس کشان
.....	۲۷-۲-۳. هزینه های جشن
.....	۲۸-۲-۳. دست بوسی
.....	۲۹-۲-۳. پای چشمه یا سر آب
.....	۳۰-۲-۳. پاتختی
.....	۳۱-۲-۳. آیین نامه در خصوص مراسم ازدواج
.....	۱-۳۱-۲-۳. مهریه و رهایی
.....	۳۲-۲-۳. آئین نامه طلاق
.....	فصل ۴ - مقایسه ازدواج نزد زرتشتیان و شیعیان

-۱-۴. تشریفات ازدواج.....
-۲-۴. مقایسه انواع پیوند زناشویی.....
-۳-۴. مقایسه مراسم ازدواج.....
-۴-۴. مقایسه مراحل ازدواج.....
-۵-۴. مقایسه زمینه های ازدواج.....
-۶-۴. مقایسه دایره همسرگزینی.....
-۷-۴. مقایسه شرایط طلاق.....
-۸-۴. موانع و محدودیت های تحقیق.....
-۹-۴. نتیجه گیری.....
-۴- جدول بررسی مقایسه ای آئین ها وقواعد.....
- تصاویر.....
- منابع و مأخذ.....

چکیده

ازدواج در حقیقت نوع شکل یافته و فرهنگ مآبانه زوجیت است . همگام با تحولات گوناگون ، ازدواج نیز متحول گردید. وجود بافتهای مختلف خانوادگی در طی سالیان متمادی تبیین ازدواج بر مبنای کارکرد افراد و تبیین اولویتهای بر اساس مقتضیات زندگی زیستی بشر مبین همین امر است .

به طور کلی تفاوت در نحوه اقدام به ازدواج از روزگار کهن تا امروز نشانه تغییر در بافت فکری و فرهنگی انسان به مرور زمان می باشد . هر قدر که روابط اجتماعی پیچیده تر گردد و به هر میزان که شکل ازدواج از حالت سنتی خارج گردد به همان نسبت کسب صلاحیتهای مورد نظر افراد از نظر نقش فرد به عنوان شوهر و زن دستخوش تحول می گردد. افراد با توجه به باورها و تلقینات خود ، نسبت به ازدواج معیارهایی دارند که رسیدن به آن معیارها را خوشبختی و عدم نایل شدن به آنها را عدم خوشبختی می داند . در این تحقیق سعی شده است مقایسه ای بین مراسم ازدواج شیعیان و زرتشتیان تهران انجام شود که از این مقایسه درمی یابیم که در باب آیین ازدواج ، شیعیان بسیاری از مراسم خود را از آیین و مراسم زرتشتیان گرفته اند به انضمام مراسمی که متأثر از فرهنگ و آداب اسلامی می باشد که بعد از ورود اسلام به سرزمین ایران بر این آداب افزوده شده است و همچنین پاره ای از آیین مربوط به ازدواج را زرتشتیان هموطن بر اثر اینکه تحت تاثیر فرهنگ شیعه قرار گرفته اند ، از شیعیان متأثر گردیده اند. بطور کلی موانع ازدواج و درمورد شرایط ازدواج در این دو دین تشابهاتی دیده می شود . در مورد مراسم ازدواج و خطبه محرمیت که مطابق آن مراسم ازدواج و عقد را ترتیب می دهند شباهتهایی وجود دارد به طوری که در هر دو دین به مساله شرعی کردن و مشروع بودن ازدواج توجه زیادی شده است .

کلید واژه: ازدواج - فرهنگ - اسلام - دین زرتشت - رسم و رسوم

فصل اول

کلیات تحقیق

مقدمه:

آداب و رسوم سنتی ایرانیان که از زمان های گذشته که از سوی اقوام گوناگون در این سرزمین به تدریج شکل گرفته و بخشی از فرهنگ کنونی ملت ایران را به وجود آورده است از شمار زیباترین رفتارهای گروهی انسان ها در جهان است. (رضی، ۱۳۸۰، ص ۲۷)

پژوهش در میراث فرهنگی و آداب و رسوم اقوام گوناگون ایران از این رو برای هر ایرانی با ارزش است که آشنا شدن با یادگارهای سنتی این کشورکهن دانش و بینش وی را نسبت به پایه ها و ژرفاهای فرهنگ نیاکان خود افزایش میدهد و نیز چگونگی نگرش آنان به جهان هستی و شیوه ی زندگی فردی و اجتماعی ایرانیان باستان را به نسل های کنونی ایران زمین یادآور می شود. (آبادانی، ۱۳۶۱، ص ۶۸)

آنگاه هر ایرانی با این شناخت نو و آگاهی و بینش نو می تواند پایه های آرمانی خود را بر ارزش های فرهنگی و انسانی نیاکان خود استوار سازد.

لازم به ذکر است که بسیاری از سنت ها و آئین های مردم یادگاری از گذشته های دور این کشوراست و بی گمان پیروان زرتشت سهم بیشتری در شکوفائی و گسترش ویژگی های فرهنگ ایرانی داشته اند و برای رسیدن به آسایش و آرامش در زندگی و بهره مندی از جلوه های مهم شادی و هنر آئین ها را در هر زمان به فرهنگ پیشین خود افزوده اند. (ایزد پناه، ۱۳۸۱، ص ۲۳)

مغز وهسته درونی دین را اسطوره ها و قوانین اخلاقی به وجود نمی آوردند، مغز و هسته دین در آئین ها و مراسم نهاده شده است. (دانشنامه آزاد - ویکی پدیا)

ازدواج یکی از مسائل مهم و بنیادی حیات بشری است. ازدواج برای هر فردی دقیق ترین و اساسی ترین و مهمترین حادثه دوران زندگی او بشمار می رود، امریست فوق العاده محبوب بدانگونه که هیچ سازمانی و بنائی در نزد خدا محبوبتر از آن نیست.

ازدواج بعنوان یک قرارداد اجتماعی و حقوقی مشروعیت روابط بین زوجین را به دنبال دارد. جوامع با کنترل ازدواج از طریق ایجاد محدودیتها و ممنوعیتها روند بقای نسل را امکان پذیر می سازد

و پیوندهای جسمانی، زیست شناختی و اجتماعی مشترک بین زوجین را سبب می شود (فرید، ۱۳۸۷، ص ۶).

کارلسون^۱ در اثرش انطباق پذیری و ارتباط در ازدواج این تعریف را از ازدواج به دست می دهد: « ازدواج فرایندی است از کنش متقابل بین دو فرد یک مرد و یک زن که برخی شرایط قانونی را تحقق بخشیده اند و مراسمی برای برگزاری زناشویی خود بر پا داشته اند و به طور کلی عمل آنان مورد پذیرش قانون قرار گرفته و بدان ازدواج اطلاق شده است. »

کلودلوی استروس^۲ معتقد است که ازدواج « برخوردی است دراماتیک بین فرهنگ و طبیعت، یا میان قواعد اجتماعی و کشش جنسی. » (ساروخانی، ۱۳۹۰، ص ۲۵).

اسلام با تاکید فراوان به پدر و مادر و اجتماع نیز امر میکند که دختران و پسران را تزویج کنید. «وانكحو الايامی منكم و الصالحین من عبادكم و امائكم ان یكونوا فقراء یغنهم الله من فضله والله واسع علیم»^۳

«زنان بی شوهر و مردان بی زن و کنیزان و بندگان شایسته خود را به ازدواج یکدیگر در آورید (تا میان مومنان، مرد بی زن و زن بی شوهر باقی نماند و از فقر مترسید که) اگر زن و یا مردی فقیر هستند، خداوند به لطف خود آنان را بی نیاز خواهد فرمود. خداوند به حال بندگان آگاه است و رحمتش وسیع و لایتنه‌ای است.» (مظاهری، ۱۳۷۲، ص ۹۰-۸۹)

همانگونه که مطالعات و پژوهش‌های مردم‌شناسی نشان می‌دهد بسیاری از سنت‌ها و آئین‌های مردم ایران یادگاری از گذشته‌های دور این کشور است و بی‌گمان پیروان دین زرتشت سهم بسیاری در شکوفایی و گسترش ویژگی‌های فرهنگ ایرانی داشته‌اند، چرا که دین زرتشت در ایران باستان، دین رسمی کشور بوده است و بعد از دو هزار و اندی سال دین اسلام ظهور کرد و در بسیاری از سرزمین‌ها من جمله ایران فراگیر شد و در این سرزمین این دو دین بر هم تاثیر و تاثرات قابل توجهی گذاشتند. از جمله آیین و سنت‌های موجود، آیین و مراسم ازدواج می‌باشد که این تشریفات

^۱ - G.Karlsson. ۱۹۶۳. p. ۳۱.

^۲ - C.Levi-Straus

^۳ -سوره نور، آیه ۳۲

و مراسم زناشویی در حقیقت بیانگر مشروعیت و به رسمیت شناخته شدن وصلت میان زوجین قلمداد می‌گردد؛ که در جوامع مختلف با توجه به فرهنگ‌های خاص آنان و به موازات آن در هر شهر و منطقه ای از یک مملکت به صورتهای گوناگونی رخ می‌نماید و بی‌شک آیین ازدواج ما شیعیان تحت تاثیر زرتشتیان عزیز هموطنمان واقع شده است و در طول سالیان دراز وارد فرهنگ شیعه گردیده است و همچنین این عزیزان نیز تحت تاثیر فرهنگ شیعه واقع شده اند که در قدیم این مراسم با تشریفات خاصی انجام می‌شده و زمان انجام این مراسم به مراتب طولانی‌تر از حال بود که انجام این مراسم از نظر روانی سهم بسزایی در جهت موفقیت و خوشبختی افراد داشت. ولی در زمان حال وبا پیدایش انقلاب صنعتی و مشکلاتی ناشی از آن سبب شده از تشریفات این مراسم کاسته شود.

این رساله اختصاص دارد به آیین و مراسم ازدواج در اسلام و دین زرتشت. باید گفت که فرهنگ و آداب و رسوم اسلام ریشه در فرهنگ عرب داشته است. ولی با ورود اسلام به ایران تاثیر زیادی از فرهنگ و تمدن ایران را به خود می‌گیرد. ایرانیان نیز از تمدن و فرهنگ اسلام تاثیر متقابلی را می‌پذیرند.

در مقایسه ای بین این دو دین به وضوح دیده میشود همانطور که اسلام ازدواج را امری محبوب و مقدس میداند و جوانان را بدان ترغیب می‌کند، دین زرتشت نیز سعی دارد که کانون گرم خانواده را در همه جا برقرار سازد. و به زناشویی پیش از هر چیز اهمیت می‌دهد تا برای روح خویش سعادت و جاودانی فراهم آورد.

شرایط ازدواج در هر دو دین دارای مشترکاتی است، از جمله به سن بلوغ رسیدن، شوهرداشتن، و آزادی در انتخاب همسر و همچنین در موانع ازدواج نیز مشابهاتی مانند شوهرداشتن، کافر بودن (همکیش نبودن) ازدواج با محارم دیده می‌شود.

در ایران باستان تعدد زوجات وجود داشته ولی زرتشتیان تعدد زوجات را نمی‌پذیرند و در قانون آنها نیز بحثی در این مورد نشده است. در اسلام بر طبق شرایط و رعایت عدالت تعدد زوجات برقرار است.

در اسلام مهریه یک نهاد حقوقی است که به عنوان هدیه به زن داده میشود . مهر پول، سکه ، ملک و یا مال و دارایی مرد به زوجه خویش است. در دین زرتشت در حال حاضر مهریه تعیین نمی گردد . آنها معتقدند چون پایه و اساس ازدواج آنها مبنی بر طلاق نیست مهریه لزومی ندارد. و برابر ماده ۲۰ آیین نامه زرتشتیان چون طلاق اختیاری نیست در اجرای مراسم زناشویی مهریه قید نمی شود .

مهمترین اصل مراسم ازدواج در این دو دین (اسلام و زرتشتیت) همان خواستگاری، نامزدی و صیغه عقد و شرایط و موانع ازدواج می باشد، که در این رساله همراه با تصاویر مورد مذاقه قرار گرفته است.

در این تحقیق ابتدا به بررسی تاریخچه ازدواج در جوامع ابتدایی و مدنی پرداخته شده است . سپس قواعد و آئین‌های ازدواج در جوامع مدنی و ابتدایی بررسی می گردد. در بخش بعدی آئین‌ها و قواعد ازدواج در بین مسلمانان و زرتشتیان به طور جداگانه مورد مطالعه قرار گرفته و سپس مقایسه‌ای بین آن‌ها انجام می‌شود. در بخش پایانی، نتیجه گیری پایان نامه و محدودیت‌های آن ارائه گردیده است.

۱-۱. بیان موضوع پژوهش

در دوران پیش از اسلام مردم این سرزمین از آئین مزدیسنی (زرتشتیت) پیروی می کردند. البته لازم به توضیح است که ادیان دیگری چون بودیسم، مانویت، میتراایسم، یهودیت و مسیحیت نیز در ایران رواج داشته اما غالب را پیروان زرتشتیت تشکیل می دادند. (ابوالقاسمی، ۱۳۸۶، ص ۲۷)

با تسلط اعراب بر ایران تا حدود قرن پنجم و ششم باز هم زرتشتیان اکثریت غالب را تشکیل می دادند ولی آئین اسلام نیز در این میان رواج پیدا کرده بود. دین اسلام بصورت رسمی از ظهور صفویان در ایران پذیرفته شد. (چوسکی، ۱۳۸۹، ص ۵۸)

در این میان وجود قوانین مختلف در این دو آئین که گاهی یکسان و گاهی متفاوت هستند مسیری را برای تحقیقات فراوان بوجود آورده است که موضوع زن و ازدواج و حقوق طرفین از جمله این مباحث به شمار می آید.

۱-۲. هدفهای پژوهش

۱-۲-۱. هدف کلی: تحلیل مردم شناختی و مقایسه ای آیین و قواعد ازدواج نزد شیعیان و زرتشتیان
مقیم تهران .

۱-۲-۲. هدفهای جزئی :

۱. بررسی و تشخیص قوانین و آیین های مربوط به ازدواج در اسلام .
۲. بررسی و تشخیص قوانین و آیین های مربوط به ازدواج در زرتشتیت.
۳. چگونگی برگزاری آئین ها و مراسم ازدواج در اسلام .